

prof. zw. Andrzej P. Bator

A S P we Wrocławiu
Katedra Sztuki Mediów - Fotografia i Multimedia

RECENZJA

Zleceniodawca recenzji

Recenzja w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego sztuki w dyscyplinie sztuki filmowe i teatralne Panu dr Kacprowi Zamarle z Wydziału Operatorskiego i Realizacji Telewizyjnej PWSFTviT im. Leona Schillera w Łodzi została sporządzona na podstawie pisma DRKN.Z8.400.50.2023.

Do pisma przewodniego została dołączona dokumentacja, którą dr Kacper Zamarło złożył w formie cyfrowej.

W dostarczonej dokumentacji znajdują się między innymi:

1. Dokumentacja dorobku artystycznego w formie cyfrowej (pliki PDF).
2. Autoreferat.
3. Dokumenty dotyczące postępowania przewodowego.

Dane doktoranta

Pan dr Kacper Zamarło urodził się 28 maja 1976 r. w Sosnowcu. Tytuł magistra uzyskał w 2011 r. na Wydziale Operatorskim i Realizacji Telewizyjnej PWSFTviT im. Leona Schillera w Łodzi w specjalności Film Animowany i Efekty Specjalne.

Doktor Kacper Zamarło zawodowo od ukończenia studiów w roku 2011 do chwili obecnej jest związany z Wydziałem Operatorskim i Realizacji Telewizyjnej PWSFTviT im. Leona Schillera w Łodzi, gdzie aktualnie zatrudniony jest na stanowisku adiunkta, po uzyskaniu stopnia doktora sztuki w macierzystej Uczelni w roku 2016.

Z dostarczonej dokumentacji wynika, że dorobek habilitanta w uprawianej przez niego dziedzinie sztuki, należy uznać za pokaźny i ważki, a więc tym samym spełniający wymóg znacznego wkładu w rozwój uprawianej dyscypliny, czyli filmu animowanego.

Na wykaz tychże osiągnięć, spełniających ustawowy wymóg (art.219 Ust. 1. pkt 2), uzyskanych po obronieniu doktoratu, składają się:

- Pilotowy odcinek serialu animowanego *Bajka na końcu świata* (2022)

Film ten jest jednym z dwóch dzieł będących przedmiotem oceny osiągnięcia naukowo-artystycznego w postępowaniu przewodowym. Wkład habilitanta to: scenariusz, reżyseria, postprodukcja oraz znaczna część animacji. Dzieło to spełniło warunek upublicznienia m.in. na *MFFA Animator 2023*, gdzie, należy podkreślić, zostało uzyskano nagrodę dla najlepszego serialu animowanego, a ponadto było prezentowane w *FPIFF Gdynia* w ramach pokazu w cyklu *Gdynia dzieciom*.

Drugim, wskazanym przez dr Kacpra Zamarło dziełem jest średniometrażowy film animowany *Insekt* (2022 r.; reż. Marcin Podolec), w którym habilitant wziął odpowiedzialność za postprodukcję obrazu, efekty wizualne oraz znaczną część animacji. Film miał swoją premierę podczas *Międzynarodowego Festiwalu Komiksu i Gier w Łodzi*.

Na kolejne, dodajmy liczne, realizacje habilitanta składają się:

Pełnometrażowy film dokumentalny *Fantastyczny Matt Parey* (2023) reż. B. Paduch

- wykonanie animowanej części filmu w oparciu o projekty plastyczne K. Ostrowskiego), postprodukcja animacji, efekty wizualne;

Pełnometrażowy esej filmowy *Solaris Mon Amour* (2023) reż. K. Mikurda

- opracowanie animacji, efektów wizualnych i retuszu materiałów archiwalnych;

Pełnometrażowy film dokumentalny *Ucieczka na srebrny glob* (2021) reż. K. Mikurda

- opracowanie animowanych sekwencji oraz animowanej czołówki filmu

Animacja otwierająca Międzynarodowy Festiwal Komiksu i Gier w Łodzi (2021)

- wykonanie całej animacji (w oparciu o projekty plastyczne;

Opracowanie czołówki filmu *Śmierć Zygielbojma* (2021) reż. R. Brylski

- reżyseria i wykonanie animowanej sekwencji otwierającej film wraz z napisami początkowymi;

Opracowanie czołówki filmu *Sweat* (2020) reż. Magnus von Horn

- wykonanie animowanej sekwencji otwierającej film wraz z napisami początkowymi;

Krótkometrażowy film dokumentalny *We Have One Heart* (2020) reż. K. Warzecha

- opracowanie animowanych sekwencji, postprodukcja animacji;

Animacje towarzyszące Festiwalowi Muzyki Ludowej *ETHNIESY w Bydgoszczy* (2020, 2021, 2022, 2023)

- reżyseria, animacja i udźwiękowienie wszystkich czterech animacji (z lat 2020-2023);

Krótkometrażowy film animowany *Marian na wojnie* (2019) reż. A. Mianowska

- postprodukcja obrazu, efekty wizualne, udźwiękowienie oraz wykonanie części animacji;

Krótkometrażowy film animowany *Skafander Klingerta* (2021) reż. A. Wyrzykowski

- efekty wizualne, postprodukcja obrazu, część animacji;

Pełnometrażowy film dokumentalny *Martwa Natura* (2019) reż. S. Grünberg

- wykonanie animowanych sekwencji w oparciu o projekty plastyczne Henryka Glazy, postprodukcja animacji;

Opracowanie animowanego teledysku do piosenki *Druga pomoc* (2019)
- opracowanie części animacji oraz pełnej postprodukcji obrazu do teledysku dla zespołu *Król*;

Opracowanie animowanego teledysku do piosenki *Brązowy i niebieski* (2019)
- opracowanie znacznej części animacji oraz pełnej postprodukcji obrazu do teledysku dla zespołu *Pablopavo i Ludziki*;

Animacje towarzyszące wystawom w warszawskiej Galerii Zachęta – wystawa *Co po Cybisie?* (2018), *Zmiana ustawienia* (2019) oraz *Video Taśmy – wczesna sztuka video* (2020)
- w przypadku wystaw *Co po Cybisie?* i *Zmiana ustawienia* opracowanie animacji promującej wystawę w oparciu o projekt plakatu dostarczony przez galerię. Animacja autorska do wystawy *Video Taśmy*;

Animacje towarzyszące wydarzeniom z cyklu *Stacja Literatura* oraz *Transport Literacki* (2019, 2020, 2022, 2023)
- autor animacji zapowiadających wydarzenia oraz animowanej oprawy samego wydarzenia w oparciu o projekty plakatów dostarczonych przez organizatora;

Reżyseria serialu animowanego dla dzieci *Wiking Tappi* (2018)
- współreżyseria jednego z odcinków pierwszego sezonu serialu (odc. 10 – Bitwa o Szepczący Las), a także opracowanie przewizualizacji odcinka (animatiki, w oparciu o storyboard T. Kaczkowskiego);

Animacja otwierająca konferencję literacką UNESCO *Creative Crossroads* w Krakowie i Katowicach (2018)
- wykonanie animacji i postprodukcji obrazu wg. Opracowania plastycznego Henryka Glazy, animacja malarstwa i rysunków autorstwa polskich literatów m.in. Stanisława Wyspiańskiego, Stanisława Lema, Wisławy Szymborskiej;

Opracowanie animowanych opraw kanału telewizyjnego TVP Kultura (2018 oraz 2020)
- całość animacji oprawy TVP Kultura w oparciu o koncepcję i projekty graficzne J. Mirny;

Realizacja animacji do serialu dokumentalnego *Rzecz Polska* (2018-2021)
- opracowanie animacji do dwóch sezonów serialu w oparciu o projekty plastyczne M. Podolca prezentujących polskie dokonania sztuki projektowej;

Krótkometrażowy film animowany *Colaholic* (2018) reż. M. Podolec
- część animacji, postprodukcja obrazu, efekty wizualne;

Realizacja średniometrażowego dokumentu *Muzeum utracone – Królewski sen* (2018) reż. A. Mankiewicz i C. Chojnowski
- wykonanie animacji w oparciu o ilustracje M. Podolca oraz efekty wizualne;

Animowane wizualizacje do spektaklu/koncertu *Bukiet dla Niepodległej w Teatrze Wielkim w Łodzi* (2018)
- reżyseria i wykonanie animacji towarzyszących interpretacjom piosenek podczas koncertu;

Animacje towarzyszące polsko-czeskiemu festiwalowi filmowemu *Kino na Granicy* (2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023)
- reżyseria i wykonanie animacji do siedmiu edycji festiwalu w oparciu o projekty plakatów autorstwa I. Cichy;

Animacje towarzyszące akcji *Dotknij Teatru, czyli obchodom Międzynarodowego Dnia Teatru* (2017, 2018, 2019, 2021)
- reżyseria i wykonanie animacji w oparciu o projekty plakatów wydarzenia (autorzy plakatów: 2017, 2018, 2019 – J. Stępień / Hakobo, 2021);

Animacje towarzyszące *Festiwalowi Szkół Teatralnych* (2017, 2018, 2019, 2021)
- reżyseria i wykonanie animacji w oparciu o projekty plakatów festiwalu (autorzy plakatów: 2017 – J. Mirny, 2018 – K. Iwański, 2019 – J. Staniszewski, 2021 – J. Mirny);

Opracowanie animowanego teledysku do piosenki *Ostatni dzień sierpnia* (2017)
- współreżyseria z M. Podolcem i wykonanie animacji do teledysku dla zespołu *Pablopavo i Ludziki*;

Animacje towarzyszące przeglądowi filmowemu *Łodzią po Wiśle* (2017, 2023)
- reżyseria i wykonanie animacji w oparciu o projekty plakatów wydarzenia (autor plakatów 2017 i 2023: K. Iwański);

Opracowanie czołówki serialu *Ultraviolet* (2017) reż. J. Komasa i S. Fabicki
- wykonanie animowanej sekwencji otwierającej film wraz z napisami początkowymi.

Ten imponujący dorobek artystyczny, bo zgromadzony zaledwie w nieco ponad sześć lat, nie wyczerpuje całości dokonań habilitanta. Z autoreferatu jasno wynika, że już w trakcie

studiów podjął on szereg inicjatyw związanych zarówno z pogłębianiem zakresu wiedzy nie-wynikającej wprost z programu nauczania, ale również na polu popularyzacji filmu animowa-nego, co w istocie należy uznać za pracę na rzecz Uczelni. Dobrym tego przykładem jest opieka nad Studenckim Kołem Naukowym *Nowa Anima*, które pozostaje w jego pieczy od roku 2019.

Tego rodzaju działalność kontynuuje do dzisiaj, początkowo jako asystent, a następnie jako adiunkt w Katedrze Filmu Animowanego.

Dr Kacper Zamarło od lat angażuje się w przebieg egzaminów wstępnych, końcoworocz-nych i dyplomowych, jak również jako opiekun plenerów studenckich oraz prelegent i wykła-dowca w ramach międzynarodowych festiwali filmowych, a także jako ekspert w Polskim Instytucie Sztuki Filmowej.

Za nie mniej ważną działalność habilitanta należy uznać jego współpracę ze znaczącymi instytucjami kultury, jak na przykład Akademicki Ośrodek Inicjatyw Artystycznych w Łodzi w ramach akcji *Dotknij teatru*, a następnie w powołaniu do życia i wieloletniej kontynuacji w latach 2010 - 2016 inicjatywy pt.: *Walki w klatkach*, która de facto była niezależnym festiwa-lem filmu animowanego połączona z warsztatami artystycznymi dla animatorów filmowych. Listę tego rodzaju działalności należy uzupełnić o współpracę z m.in. Fundacją Kultury na Granicy, Festiwalem Camerimage, Festiwalem Szkół Teatralnych czy Biurem Literackim.

W swoim exposé habilitant poświęca sporo uwagi różnorodności swojej praktyki zwią-zanej z produkcją filmu animowanego i działań do niego przyległych, jak czołówki filmowe i serialowe, teledyski, trailery, animacja ilustracji i plakatów oraz dźwięk.

Za zupełnie zasadniczą część tych rozważań uważam tę, którą dr. K. Zamarło poświęcił zagadnieniu postprodukcji, a to dlatego, że odnosi się do tego, co wspólne lub integrujące w twórczości, a więc problematyce czysto naukowo-badawczej, czyli intelektualizującej warto-ści formalne plastycznych i fotograficznych środków wyrazu, zarówno analogowych, jak i cyfrowych.

Habilitant już w trakcie studiów zwrócił uwagę na amerykańskiego autora czołówek fil-mowych Danny'ego Younta'a i skupił swoją badawczą uwagę na łączenie w tychże czołow-kach technik cyfrowych i analogowych. Stwierdził, że realizacje te cechuje specyficzny brud, „czuć w nich tworzywo, ślad pędzla, rdzę i swoistą lepkość”. Zainspirowany tym rozpoczął wieloletnią pracę nad tworzeniem biblioteki „brudów filmowych”. Na stronie 15-tej autore-

feratu znajdujemy odnoszące się do tej kwestii uwagi: „Rozpocząłem eksperymenty z uziarnieniem cyfrowej animacji, winietowaniem, aberracją chromatyczną, postarzającą korekcją barwną i całą masą innych zabiegów. [...] kawałków kurzu na taśmie filmowej, nadpaleń celuloиду, perforacji negatywu itp. Skanowałem szary materiał filmowy *Kodak Vision* klatka po klatce tylko po to, aby stworzyć animowaną pętlę naturalnego szumu taśmy filmowej (dzięki zarejestrowaniu neutralnej szarości taki szum można potem łatwo nanieść na całą rozpiętość tonów między czernią a bielą)”. Listę zabiegów składających się na paletę szumu estetycznego, a więc wartości, które decydują o strukturze obrazu, dr Zamarło wzbogacił również o zastosowanie efektów destabilizujących płynność ruchu, drgania obrazu, zachwiania stabilności niektórych z elementów kadru, winietowanie, uziarnienie czy wprowadzanie do kadru tekstur imitujących zanieczyszczenia obrazu w wyniku aberracji optycznych lub obróbki fotochemicznej.

Następnie wygenerowane w ramach tych eksperymentów efekty z powodzeniem wykorzystywał w realizacjach własnych, jak również do projektów artystycznych produkowanych przez firmę *Yellow Tapir Films*, która, mam wrażenie, poza szkołą filmową, jest nie tylko miejscem jego pracy, ale także niszą, w jakiej realizuje się artystycznie.

Doświadczenia wynikające z pracy w *Yellow Tapir Films*, którego właścicielem jest Marcin Podolec, prywatnie przyjaciel, ale i artystyczny adwersarz dra K. Zamarło, efektywnie wykorzystuje w swojej pracy artystycznej i komercyjnej.

W studio tym, na co należy w tym miejscu zwrócić uwagę, powstał film *Insekt* w reżyserii M. Podolca, który został wskazany przez habilitanta jako jedno z dzieł przedstawionych do oceny.

Z całą pewnością uroda plastyczna tego filmu to zasługa habilitanta, który, jak zaznaczył, jest autorem około 40% animacji pierwszoplanowej oraz 90% animacji drugoplanowej w filmie. W tej monochromatycznej realizacji habilitant kreatywnie stosuje głębię ostrości, dzięki której nie tylko buduje głębię planu, ale też wydobywa walor kreski, która jawi się plastycznie jako efemeryczna i tym samym wzmacnia rysunek na pierwszym planie kadru. Poza tym, moim zdaniem, zasadniczym walorem plastycznym, obok wprowadzenia w dyskretnie zróżnicowanej w skali tonalnej szarości, jest wprowadzenie efektów światła cieni i innych zjawisk efemerycznych, jak dym czy mgła.

Niestety, ten decydujący o sile wizualnej filmu wkład habilitanta mocno ucierpiał na skutek niezrozumiałego dla mnie zabiegu reżyserskiego (M. Podolca), jakim było wydłużanie

sekwencji poszczególnych epizodów, które być może w zamyśle autorskim miały budować klimat fabuły, skądinąd dość konsekwentnie przerywanych cięciami kolejnych części opowiadanej anegdoty, dodam wartościowej, o niedającym się zakwestionować humanistycznym przesłaniu. Nie wchodząc w szczegóły dramaturgii filmu, bo nie habilitant za nią odpowiadał, zwracam na tę kwestię uwagę tylko dlatego, że miała ona, niestety, kolosalny wpływ również na odbiór tego dzieła jako przedmiotu estetycznego. Formalne perełki Zamarły, zastosowane w tym filmie, dzięki nieznośnej ich powtarzalności, sprawiające efekt zapętlenia, znacząco straciły na swej wizualnej sile, co nie zmienia faktu, powtarzam raz jeszcze, że zastosowane przez habilitanta zabiegi formalne z estetycznego punktu widzenia mają dla filmu walor pierwszorzędny, a tym samym dowodzą smaku i wysokiej kultury plastycznej habilitanta.

Głównym dziełem artystycznym przewodu habilitacyjnego jest pierwszy odcinek animowanego serialu dla dzieci *Bajki na końcu świata* wyreżyserowanego przez dra K. Zamarło. Dzieło to jest w znacznym stopniu stylistycznym awersem lub, jak kto woli, rewersem filmu *Insekt*, a to za sprawą rysunków zaczerpniętych z komiksu Marcina Podolca. Jednak, poza tożsamym sposobem ujęć figuralnych zarówno postaci, jak przedmiotów, wprowadzenia tych samych rozwiązań formalnych, wzbogaconych niekiedy o raster o dyskretnej, ale wyczuwalnej proveniencji popartowskiej, film ten nie jest monochromatyczny. Można by rzec, że na tym wyczerpuje się podobieństwo obu realizacji. Nie mam tu na myśli również ich adresata (czyli dzieci), aczkolwiek w przypadku *Bajki na końcu świata* będą to, jak sądzę, dzieci raczej kilkunastoletnie niż kilkuletnie.

Należy podkreślić, że film ten z wyjątkiem autorstwa muzyki i udźwiękowania, współpracy przy scenariuszu i montażu z Marcinem Podolcem, jest dziełem w znacznej mierze autorskim – Kacper Zamarło jest nie tylko reżyserem, autorem storyboardu i animaticu, ale w znacznej części animacji i całości postprodukcji.

Zatem poza zawężoną skalą kolorystyczną, dzieło to w zestawieniu z filmem *Insekt* wykazuje odrębność dramaturgiczną i jawi się jako autonomiczne.

„Co” i „jak” *Bajki na końcu świata* jawi się następująco. „Co” to mała dziewczynka o imieniu *Wiktoria*, która wyłania się z katastroficznego pejzażu i spotyka zagubionego psa, wabiącego się *Bajka*. Bohaterki wymieniają kilka zdań w konwencji czarnego humoru na temat ich nieplanowanego rozstania. Z konwersacji wynika, że *Wiktoria* i *Bajka* pozostają ze sobą w serdecznej relacji. Na planie pojawia się kolejny bohater, a jest nim sterta zwiniętego makaronu, którą mimo dezaprobaty *Wiktorii*, wygłodniała *Bajka* zamierza skonsumować.

Okazuje się, że ów makaron jest żywym podmiotem, a tym samym wyraża wobec *Bajki* swój stanowczy protest, a w kolejnej fazie interakcji objawia się widzom jako bohater negatywny – *Złowróźbne spaghetti*. Dochodzi do werbalnej i siłowej konfrontacji między spaghetti, a bohaterkami ze szczęśliwym finałem dla tych ostatnich. *Weronika* i *Bajka*, mimo gróźb *Złowróźbnego spaghetti*, ruszają wspólnie w drogę na poszukiwanie rodziców dziewczynki. Klamrą spinającą tę anegdotę stanowi zamykająca odcinek kwestia wygłoszona przez *Weronikę*: „Czasem trudności nie należy omijać, ale stawić im czoła.”

Na pytanie, jak został zrealizowany ten film, najkrócej można by odpowiedzieć, że świetnie zarządzanym czasem i zawartymi w nich wydarzeniami. Wszystkie kolejne sekwencje rozwijające fabułę, mimo że niekiedy niemal migawkowe, oddają nie tylko sens narracji, ale i wynikające z niej emocje. Dziewczynka wyłania się i przemierza plan na miejsce spotkania w sposób przekonujący, jednocześnie prezentując się widzowi, czemu służy zmiana perspektywy i zbliżenia. To samo można powiedzieć o psie, który z odległego planu wkracza na scenę w momencie spotkania z przyjaciółką, ale również i o *Złowróźbnym spaghetti*, które w kolejnych scenach dynamicznie się przeobraża. Kolejne interakcje między dziewczynkami a spaghetti, aż wreszcie siłowa konfrontacja, w pełni oddają emocje towarzyszące sporowi i wysiłkowi fizycznemu. Również scena końcowa zawierająca morał płynący z całej opowieści i początek drogi ku lepszej przyszłości, choć najprawdopodobniej pełnej przygód, emanuje spokojem, oddając aktualną atmosferę, ale i zapowiadając zarazem kolejne wypadki. Zatem odpowiedź na pytanie „co” stanowi stwierdzenie, że jest to opowieść o przesłaniu dydaktycznym. Natomiast odpowiedź na pytanie o sposób przedstawienia tej opowieści zamyka się w stwierdzeniu, że reżyser tego filmu nie tylko dobrał właściwe środki wyrazu, co ważne, w pożądanej ich ilości, ale też sprawnie tę anegdotę opowiedział.

Po obejrzeniu pierwszego z serii filmu *Bajki na końcu świata* trudno przesądzić, czy dziecięcy odbiorca, a zarazem uczestnik i konsument ekranowej rzeczywistości odczuje po zakończonym seansie nostalgię za światem, którego był mieszkańcem przez niecałe dziesięć minut, ale z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że pozostanie usatysfakcjonowany estetycznie i intelektualnie.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że dzieło habilitacyjne dra Kacpra Zamarło spełnia wszystkie aspekty sztuki filmowej – od twórczej wyobraźni i scenariusza, do montażu materiału końcowego. Co więcej, w przypadku habilitanta, wypadkową jego talentu i zaawansowanych technik jest indywidualny styl, dzięki środkom wyrazu plastycznego, jakie zastosował

w swoich realizacjach zarówno jako animator, jaki reżyser. Mam tu na myśli nie tylko zarządzanie ruchem postaci, obiektów i rozmaitych detali, ale zastosowanie wielowarstwowego planu ekspozycji poszczególnych klatek, w świadomym, a więc w adekwatnym nasyceniu efektami uzyskanymi w badaniach nad strukturą obrazu oraz w zastosowaniu głębi ostrości zarówno w pierwszym, jak i ostatnim planie. Tym samym filmy dra Zamarło są nie tylko wyrazem jego odpowiedzialności za użyte do realizacji dzieła środki wyrazu, ale również kreatywnym głosem w debacie artystycznej na temat przeszłych i aktualnych paradygmatów filmu animowanego.

Konkluzja

Z analizy dokumentacji dokonań zawodowych habilitanta wynika, że dr Kacper Zamarło jest dojrzałym twórcą, na co wskazuje oryginalność jego dzieła artystycznego, jak i poprzędzająca to dzieło jakość procesu twórczego.

Tym samym Pan dr Kacper Zamarło spełnia wszystkie wymagania określone ustawą o stopniach i tytułach naukowych w zakresie sztuki do nadania mu stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki filmowe i teatralne, na podstawie art. 221 ust. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 zm.), o co z przekonaniem wnioskuję do komisji habilitacyjnej powołanej przez Uczelnię Komisję do Spraw Stopni PWSFTViT w Łodzi.

